

יום הכיפור

הלכות ומנהגים

עשרת ימי תשובה

אלה הם עשרת הימים בין ראש השנה ליום הכיפורים. ימים אלו נועדו כדי לעשות תשובה ולתקן את מעשינו לקראת יום הכיפורים. נוהגים להרבות במעשים טובים ועורכים חשבון נפש כדי לתקן את המעשים הלא טובים.

תשובה

'תשובה' היא מצווה ותהליך בו האדם מחליט לעזוב את מעשיו הלא טובים, מתחרט ומתחיל לעשות טוב. 'תשובה' היא חזרה אל האני הפנימי והאמיתי שלנו. באמצעות התשובה יהודי מחזק את הקשר שלו עם ה'. המילה תשובה מורכבת מהאותיות **תשוב** (אל) ה'.

כיצד עושים תשובה?

לכל מעשה לא טוב מבצעים את השלבים הבאים:

1. 'עזיבת החטא' – מפסיקים לעשות את המעשה הלא טוב.
2. 'חרטה' – לחוש רגש של צער על המעשה הלא טוב.
3. 'קבלה לעתיד' – קבלת החלטה שלא נעשה שוב את אותו מעשה.

יום הכיפורים

יום הכיפורים הוא היום הקדוש ביותר בשנה, משום שבכוחו לכפר על חטאיו של האדם ולמחוק אותם לחלוטין. הוא חל ב- י' בתשרי ונקרא גם 'יום החתימה' משום שביום זה נחתם דינם של כל הנבראים בעולם עד לשנה הבאה.

תהליך הכתיבה והחתימה

- ראש השנה - יום הדין, בו נכתב דינו של כל נברא לשנה הקרובה.
- עשרת ימי תשובה – הימים שבין ר"ה ליום הכיפורים בהם ניתנת לאדם הזדמנות לעשות תשובה, לשנות ולשפר את מה שנכתב בראש השנה.
- יום הכיפורים – יום החתימה הסופי, בו נקבע מה יהיה עם כל נברא במשך כל השנה.

מקור היום מהתורה

יום-הכיפורים הוא הצום היחיד שהציווי להתענות בו נאמר במפורש בתורה:
 "אֵךְ בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא. מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם וְהִקַּרְבְּתֶם אִשָּׁה לֵה'. וְכָל מְלֵאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בַעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפּוּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא כ"ג, כז-כח)

הלכות יום הכיפורים

יום הכיפורים הוא היום הקדוש ביותר בשנה, ולכן אנו מצווים לצום ולהימנע מדברים נוספים כדי להתעלות ולהתחבר לקדושת היום. כל הדברים האסורים בשבת, אסורים גם ביום הכיפורים.

מעבר לכך יש כמה דברים נוספים שאסור לעשותם ביום הכיפורים:

א. **איסור אכילה ושתייה** – אסור לאכול ולשתות ביום הכיפורים, אפילו מעט ביותר.

- מי שההליכה לבית הכנסת תגרום לו שיצטרך לאכול או לשתות – עליו להישאר בבית ולא ללכת לבית הכנסת, משום שעיקר המצווה ביום זה היא התענית.
- חולה שחייב לאכול צריך להתייעץ עם רב - איזה כמויות מותר לו לשתות או לאכול בצום. עדיף לבדוק את הדברים האלו לפני כניסת יום הכיפורים.

מי חייב לצום ?

- **בנים** – מגיל 13 ומעלה.
- **בנות** – מגיל 12 ומעלה.
- ילדים משתדלים לצום שנה אחת לפני בר / בת מצווה כדי להתרגל לצום.
- כל ילד לפני גיל זה יכול לצום, אך רק למספר שעות בודדות.
- **פיקוח נפש** – במקרה שאדם עלול להגיע למצב של ספק **סכנת חיים**, מצב זה דוחה את יום הכיפורים ועליו לאכול ולשתות כדי להישאר בחיים.
- ב. **איסור רחיצה** – אסור להתקלח או לשטוף את הגוף. אפילו חלק קטן ממנו.
 - אם יש מקום מלוכלך בגוף שחייבים לנקות, אפשר לנקות אך ורק את אותו המקום.
 - כאשר נוטלים ידיים, יש ליטול עד פרקי חיבור האצבעות עם כף היד.
- ג. **איסור סיכה** – אסור לסוך את הגוף או חלקו בשמן או בכל חומר סיכה אחר.
- ד. **איסור נעילת נעלי עור** – אסור לנעול נעליים העשויות מעור, או שיש בהם חלק העשוי מעור. מרבית נעלי הספורט ונעלי 'קרוקס' למיניהם אינם עשויות מעור. כדאי לבדוק את הנעל לפני כניסת החג.

הכנות בערב יום הכיפורים

- **אכילה** – מצווה גדולה להרבות באכילה ושתייה ובערב יום הכיפורים. ביום זה נוהגים לאכול שתי סעודות:
 1. לקראת חצות היום - בסעודה זו נוהגים לאכול דגים.
 2. קרוב להתחלה הצום – 'סעודה מפסקת'
- **סעודת מפסקת** – כשעה או יותר לפני תחילת הצום אוכלים סעודה זו.
 - סעודה זו נערכת לאחר תפילת מנחה.
 - נוהגים לאכול בסעודה זו בשר עוף, ולהימנע מבשר בהמה שמתעכל זמן רב.
 - לאחר סעודה זו מצחצחים שיניים, כדי שלא יהיו שאריות אוכל בפה במהלך יום הכיפורים.
- **רחיצה** – נוהגים להתרחץ ולהתנקות לקראת היום הקדוש.
- **בגדים** - נוהגים ללבוש בגדים לבנים, כדי שנהיה דומים למלאכים. נועלים נעלי בד או קרוקס שלא עשויים מעור.

- **התרת נדרים** – מי ששכח או לא הספיק לעשות בערב ראש השנה, יש לערוך עד ערב יום הכיפורים.
- **צדקה** – נוהגים להרבות בנתינת צדקה בערב יום הכיפורים, משום שהצדקה מצילה ומגינה על האדם.
- **בקשת סליחה** - יום הכיפורים מכפר על עבירות שבין אדם לקב"ה, אך הוא לא מכפר על עברות שבין אדם לחברו. ולכן עלינו לחשוב היטב במי חלילה פגענו השנה ולבקש ממנו סליחה בצורה כנה ואמיתית.

מהצד השני, אם ביקשו מאיתנו סליחה עלינו לסלוח ולא להתעקש מידי. כשאנחנו סולחים למישהו – אנחנו מנקים את ליבנו, ומבקשים מהקב"ה שיסלח גם לנו על מעשינו.

הדלקת נרות

- מדליקים נרות לפני זמן כניסת החג.
- נוהגים לתת כמה מטבעות לצדקה לפני הדלקת נרות.
- מברכים שתי ברכות:
- א. בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם הַכִּיּוּרִים.
- ב. בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֵינּוּ וְקִיָּמָנוּ וְהַגִּיעָנוּ לְזֶמַן הַזֶּה.
- אם חל בשבת אומרים: ...לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל יוֹם הַכִּיּוּרִים.
- לפני הדלקת נרות, יש להחליף לנעליים שלא עשויות מעור.
- יש להדליק בנוסף נר נשמה ארוך שידלק לאורך כל יום הכיפורים, כאשר עם נר זה נעשה את ההבדלה במוצאי יום הכיפורים.

צאת הצום

- **הכנות לצאת הצום** – אסור להכין ביום הכיפורים שום דבר בשביל הסעודה שבמוצאי הצום. אפשר להתחיל בהכנות כמה דקות לאחר זמן צאת הכוכבים.
- **הבדלה** – לאחר תפילת ערבית 'נוטלים ידיים', משום שלא נטלנו בבוקר בצורה מלאה.
 - נוסח ההבדלה במוצאי יום הכיפורים דומה לנוסח במוצאי שבת, המופיע בסידור.
 - מברכים על היין: "...בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן"
 - מברכים על האש: "...בּוֹרָא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ"
 - את נר ההבדלה מדליקים מהנר שדלק כל יום הכיפורים.
 - במוצאי יום הכיפורים שחל בשבת – מברכים גם ברכת "בורא מיני בשמים".
- **קידוש לבנה** – לאחר ההבדלה מקדשים את הלבנה. נוסח קידוש הלבנה מופיע בסידור.
- **סעודה** – נוהגים לפתוח את הצום בסעודה עשירה בכל טוב. זוהי מצווה חשובה מאוד, המראה כמה אנחנו בטוחים שהקב"ה סלח לנו.

" לֵךְ אֲכַל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֶד וְשִׂתֵּה בְּלֵב טוֹב יִינָדָּךְ כִּי כָּבֵד רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֶׂיךָ. " (קהלת ט, ז)
- **בניית סוכה** – נוהגים להתחיל בבניית הסוכה. כדי להראות לקב"ה שאנו עוברים ממצווה למצווה. אם לא ניתן לבנות מיד, נוהגים לפחות לדבר על כך או ללמוד הלכות הקשורות לבניית הסוכה.

גמר חתימה טובה!

להקדשת שיעורים נוספים ולקבלת חומרי הוראה בחינם

EDU@ABITA.CO.IL / 058-7708988

